

AFGØRELSE

Klage indgivet af Christian Juhl vedrørende Bestseller A/S' forretningsaktiviteter i Myanmar.

30. september 2022

2. udgave

Mæglings- og Klageinstitutionen for Ansvarlig Virksomhedsadfærd – Det danske nationale kontaktpunkt til OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder

Mæglings- og Klageinstitutionen for Ansvarlig Virksomhedsadfærd (NCP Danmark) er det danske nationale kontaktpunkt til OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder. NCP Danmark er etableret ved lov som en uafhængig ikke-judiciel klagemekanisme¹. NCP Danmark har mandat til at behandle klager vedrørende danske virksomheder, myndigheder samt offentlige og private organisationers efterlevelse af OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder.

- 1 Afgørelse
- 2 OECD's Retningslinjer og risikobaseret due diligence
- 3 Sagsforløb
- 4 Gennemgang af sagen
- 5 NCP Danmarks vurdering

¹ Lov nr. 546 af 18. juni 2012 om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd.

SAMMENDRAG

Dette er en afgørelse efter tredje trin i sagsbehandlingsprocessen; forundersøgelsen. I forundersøgelsen vurderer NCP Danmark, hvorvidt det kan afvises, at OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder i den pågældende sag ikke er blevet tilstrækkeligt efterlevet.

I forbindelse med forundersøgelsen har Bestseller redegjort for og dokumenteret sin menneskeretlige due diligence i de gennemgående tidsperioder (før 2014, mellem 2014-2019 og efter 2019). Bestseller har forelagt en redegørelse for Bestsellers politikker og retningslinjer på menneskerettighedsområdet samt redegjort for og dokumenteret, hvordan politikkerne er implementeret i praksis og løbende justeret. Bestsellers risikovurderinger er baseret på en bred vifte af kilder, herunder egne undersøgelser, tredjepartsaudits, selvevalueringskemaer, samarbejder med leverandører og andre interessenter (inklusiv multistakeholderinitiativer og eksterne eksperter) samt oplysninger fra centrale lokale og internationale interessenter.

Baseret på forundersøgelsen vurderer NCP Danmark, at Bestseller har gennemført en grundig, systematisk og løbende risikobaseret menneskeretlig due diligence og operationalisering af de internationale retningslinjer i de gennemgåede tidsperioder². NCP Danmark finder derfor ikke grund til at undersøge klagens forhold nærmere. NCP Danmark har på den baggrund besluttet at afvise klagen.

1. AFGØRELSE

Dette er en afgørelse efter tredje trin i sagsbehandlingsprocessen; forundersøgelsen.

Klager: Christian Juhl

Indklagede: Bestseller A/S

Mæglings- og Klageinstitutionen for Ansvarlig Virksomhedsadfærd (NCP Danmark) har foretaget en forundersøgelse af klagen, jf. § 7 stk. 2 i lov om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (NCP-loven)³.

I forundersøgelsen vurderer NCP Danmark, hvorvidt det kan afvises, at OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder

(OECD's Retningslinjer) i den pågældende sag ikke er blevet tilstrækkeligt efterlevet.

NCP Danmark afviser sagen, hvis det i forundersøgelsen konkluderes, at det ikke er muligt at underbygge de påstande, som klager fremsætter, og/eller det forekommer usandsynligt, at hændelsen har fundet sted, jf. NCP-lovens § 7 stk. 2.

NCP Danmark accepterer sagen til videre behandling, hvis det i forundersøgelsen konkluderes, at klagen (i sin helhed eller dele af den) er begrundet og/eller hvis det ikke kan afvises, at de påståede begivenheder har fundet sted. NCP Danmark kan i givet fald tilbyde mægling, jf. NCP-lovens § 7 stk. 3.

² Det bemærkes, at NCP Danmark konkluderede forundersøgelsen den 27. juni 2022. Udviklingen i Myanmar siden denne dato er således ikke en del af NCP Danmarks vurdering af sagen.

³ Lov nr. 546 af 18. juni 2012 om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd.

Forundersøgelsen fastslår ikke, hvorvidt der er sket en utilstrækkelig efterlevelse af OECD's Retningslinjer. En egentlig undersøgelse foretages, hvis sagen når til femte trin i sagsbehandlingsprocessen; undersøgelsen, jf. NCP-lovens §7 stk. 4.

NCP Danmark er nedsat ved dansk lov som en politisk uafhængig institution.

2. OECD'S RETNINGSLINJER OG RISIKOBASERET DUE DILIGENCE

OECD's Retningslinjer anerkender og opfordrer til de positive bidrag, som virksomheder kan yde til økonomisk, miljømæssig og social fremgang, samtidig med at det også anerkendes, at forretningsaktiviteter kan resultere i negative indvirkninger på omverdenen. Due diligence er således den proces, virksomheder bør udføre for at identificere, forebygge, afhjælpe og reddegøre for aktuelle og potentielle krænkelse og negative indvirkninger på mennesker, samfund og miljø, som er afledt af en virksomheds aktiviteter.

Due diligence adresserer aktuelle og potentielle negative indvirkninger (risici) relateret til kapitel III – VIII i OECD's Retningslinjer (menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder og arbejdsmarkedsforhold, miljø, bestikkelse og korrupsion, forbrugerinteresser og offentliggørelse af oplysninger). Risikobegrebet i relation til OECD's Retningslinjer refererer ikke til risici for virksomheden selv men derimod risici for negativ indvirkning på omverdenen, som virksomheden forårsager, bidrager eller er direkte forbundet til⁴. Due diligence er en kontinuerlig øvelse, idet risikobilledet kan forandre sig over tid⁵.

NCP Danmark vurderer, at den pågældende klage vedrører OECD's Retningslinjers kapitel IV (afsnit 3 og 5) omhandlende menneskerettigheder.

3. SAGSFORLØB

NCP Danmark modtog klagen den 18. april 2021.

Den 12. maj 2021 meddelte NCP Danmark parterne resultatet af den indledende vurdering af, om de formelle kriterier for at få behandlet en sag var opfyldt, herunder om klagen var sagligt begrundet, og om der forelå rimelig dokumentation til støtte for klagen. NCP Danmark accepterede sagen til videre behandling, hvorefter parterne fik to måneder til at forsøge at løse sagen på egen hånd, jf. NCP-lovens § 7 stk. 1.

Den 7. juli 2021 modtog NCP Danmark meddelelse fra Christian Juhl og Bestseller om, at parterne ikke havde fundet en fælles løsning på sagen. NCP Danmark indledte derfor forundersøgelsen af sagen med henblik på at vurdere, hvorvidt sagen skal viderebehandles i institutionen, jf. NCP-lovens § 7 stk. 2. NCP Danmark anmodede den 30. august 2021 Bestseller om at fremsende oplysninger og relevant materiale i sagen.

På baggrund af Bestsellers udtrykte bekymring om risici i forbindelse med videregivelse af oplysninger, der kan kompromittere sikkerheden for organisationer og enkeltpersoner, indgik NCP Danmark fra september 2021 til maj 2022 i en længerevarende dialog med Bestseller med henblik på at finde en løsning, hvorpå NCP Danmark kunne forelægges dokumentationen uden samtidig at risikere at sætte Bestsellers informanter i potentiel fare⁶.

⁴ OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct (2018), kapitel 1

⁵ OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct (2018), s. 15

⁶ Dette skyldes, at NCP Danmark som uafhængigt organ inden for den offentlige forvaltning er underlagt lov nr. 606 af 12. juni 2013 om offentlighed i forvaltningen.

NCP Danmark har i oktober 2021 og juni 2022 modtaget dokumentation og oplysninger fra Bestseller. NCP Danmark har i hhv. maj og juni 2022 yderligere haft lejlighed til at gennemgå personfølsomt materiale, som af sikkerhedshensyn ikke kunne indsendes til NCP Danmark, på Bestsellers adresse i forbindelse med en præsentation af Bestsellers due diligence-processer⁷.

På baggrund af forundersøgelsen skal NCP Danmark træffe beslutning om, hvorvidt:

1. Klagen skal afvises
2. Klagen skal accepteres til videre behandling i NCP Danmark

4. GENNEMGANG AF SAGEN

I kølvandet på Rohingya-krisen i 2017 nedsatte FN en International Independent Fact Finding Mission for Myanmar (IIFMM), som i 2019 aflagde rapport om militærets økonomiske aktiviteter. Her blev det konkluderet, at Bestseller havde forretningsforbindelser til tre fabrikker, som muligvis havde tilknytning til militæret.

Sagen angår således, hvorvidt Bestseller har efterlevet OECD's Retningslinjer i forbindelse med forretningsaktiviteter i Myanmar. Christian Juhl har fremført følgende kritikpunkter:

- At Bestseller samarbejder med og har en forretningsrelation til tre fabrikker i Myanmar, der muligvis har tilknytning til Myanmars militær, som beskyldes for omfattende menneskerettighedskrænkelser.
- At Bestseller risikerer at være medfinansierende af de menneskerettighedskrænkelser, som militærjuntaen

foretager over for civilbefolkningen i Myanmar.

- At Bestseller har lovet at undersøge ovennævnte forhold dog uden at afslutte undersøgelserne.

For at kunne vurdere, hvorvidt det i denne sag kan afvises, at OECD's Retningslinjer ikke er blevet efterlevet i tilstrækkelig grad, finder NCP Danmark det relevant at undersøge følgende punkter:

1. Bestsellers due diligence forud for etableringen af forretningsaktiviteter i Myanmar i 2014.
2. Bestsellers due diligence i Myanmar fra 2014 og frem til offentliggørelsen af IIFMM-rapporten i 2019.
3. Bestsellers due diligence fra 2019 og frem til juni 2022⁸.

NCP Danmark har på baggrund heraf anmodet Bestseller om:

- At beskrive relationen til de fabrikker i Myanmar, som klagen vedrører.
- At redegøre for og dokumentere Bestsellers due diligence-processer, herunder særligt politikker for menneskerettigheder samt hvordan politikkerne er implementeret i forretningsrelationen med de vedrørte fabrikker, fordelt på de tre ovennævnte tidsperioder.

4.1 DUE DILIGENCE FORUD FOR ETABLERINGEN AF FORRETNINGSAKTIVITETER I MYANMAR I 2014

Ifølge OECD's Retningslinjer bør virksomheder udføre risikobaseret due diligence for at identificere, forebygge, afbøde og

⁷ Det bemærkes, at Bestseller ikke har ønsket at dele den indsendte dokumentation med Christian Juhl.

⁸ Det bemærkes, at NCP Danmark konkluderede forundersøgelsen den 27. juni 2022. Udviklingen i Myanmar siden denne dato er således ikke en del af NCP Danmarks vurdering af sagen.

redegøre for, hvordan de håndterer aktuelle og potentielle negative indvirkninger forbundet med virksomhedernes aktiviteter⁹. For at identificere risici for negative indvirkninger bør virksomheder udføre en bred kortlægning, hvor relevante oplysninger om sektorspecifikke, geografiske og produkt- og virksomhedsrisikofaktorer tages med i overvejelserne.

Kortlægningen skal gøre virksomheden i stand til at foretage en indledende prioritering af de væsentligste risikoområder, som kræver yderligere vurdering¹⁰. Oplysninger om de lokale lovgivningsmæssige rammer og regeringsførelse, såvel som den socioøkonomiske og politiske kontekst kan også være relevant at undersøge som del af kortlægningen, ligesom information fra internationale organisationer, civilsamfundsorganisationer, nationale menneskerettighedsinstitutioner, myndighedsorganer, fagforeninger samt arbejdsgiver- og brancheorganisationer også kan være relevant¹¹.

Bestseller har redegjort for og dokumenteret de indledende risikoanalyser og vurderinger, som Bestseller udførte forud for beslutningen i 2014 om at etablere forretningsaktiviteter i Myanmar. Bestsellers risikovurdering i 2014 er baseret på oplysninger, der er indsamlet via bl.a.:

- Flere landebesøg.
- Skrivebordsundersøgelser.
- Dialog med og information fra relevante interessenter, herunder med Udenrigsministeriet, menneskerettighedsinstitutioner, internationale organisationer, ligesindede virksomheder, brancheorganisationer, leverandørfabrikker, NGO'er, den danske ambassade i Myanmar og en arbejdsgiverorganisation i Myanmar.

- Udenrigsministeriets risikovurdering af landet.

Bestseller konkluderede på baggrund af ovenstående, at det var acceptabelt at igangsætte forretningsaktiviteter i landet, forudsat at en række skærpede betingelser blev overholdt. Korruption, børnearbejde, magtmisbrug og diskrimination blev i risikoanalysen vurderet til at udgøre de mest fremtrædende risici. På trods af viden om militærets rolle i landet blev potentiel tilknytning til militæret ikke vurderet til at udgøre en særlig risiko i Myanmar tekstilindustri.

Bestseller bemærker i sin redegørelse til NCP Danmark, at man ud fra et forsigtighedsprincip valgte at vente til 2014 med at placere sin første ordre i Myanmar til trods for, at landet begyndte at åbne op for investeringer i starten af 2010. Bestseller henviser også i sin dokumentation til en avisartikel, hvor den danske regering allerede i 2012 opfordrede danske virksomheder til at gå ind i landet med henblik på at støtte den demokratiske og økonomiske udvikling. Bestsellers endelige beslutning om at etablere sig i Myanmar blev truffet på højeste ledelsesniveau, herunder af den administrerende direktør. I forbindelse med etableringen dannede Bestseller en række partnerskaber med relevante organisationer og interessenter samt orienterede løbende det danske Udenrigsministerium om udfordringer og dilemmaer i forbindelse med etableringen i landet.

Bestseller fremhæver i sin redegørelse, at de fabrikker i Myanmar som Bestseller i 2014 valgte at indgå samarbejde med, er under udenlandsk ejerskab, og at Bestseller i forvejen havde længerevarende samarbejder med samme ejere i andre lande.

⁹ OECD Guidelines for Multinational Enterprises (2011), kapitel II, afsnit 10-12, kommentar 14

¹⁰ OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct (2018), s. 25

¹¹ OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct (2018), s. 62-63

4.2 DUE DILIGENCE I MYANMAR FRA 2014 TIL 2019

Bestseller har forelagt NCP Danmark dokumentation for, at Bestsellers menneskeretlige due diligence i forhold til de enkelte leverandører mellem 2014 og 2019 blev varetaget via bl.a. politikker, procedurer, audits, IT-systemer, databaser over leverandører, interne og eksterne vejledninger samt dialog med diverse interessenter.

Risikovurdering

Bestsellers "Code of Conduct" og "Standards Operating Procedure" fremskriver den etik og adfærd, som Bestseller forventer fra leverandører og underleverandører. Bestsellers Code of Conduct er et standarddokument, som kan tilpasses lokale behov og opdateres på baggrund af oplysninger fra bl.a. interessenter og audits.

Bestseller har via deres "Factory Standards Programme" redegjort for, at Bestseller mellem 2014 og 2019 identificerede og håndterede risici for negative indvirkninger på leverandørers fabrikker ved hjælp af selvevalueringskemaer og audits udført af Bestsellers lokale teams af interne eksperter eller af tredjepartsauditører. Bestseller har interne eksperter i højrisikolande, herunder bl.a. i Myanmar. Bestseller dokumenterede endvidere dialog med centrale lokale og internationale interessenter, som også dannede basis for risikovurderingerne. Bestseller fremførte, at Bestseller benytter sig af lokal ekspertise med særlig lokal viden på området.

Ifølge Bestseller er deres onboardingproces for fabrikker i Myanmar den strengeste ud af alle de lande, som Bestseller opererer i. Bestseller kræver, at Bestsellers egne interne eksperter skal undersøge og godkende leverandøren ud fra en tjekliste på ca. 200 punkter (vedr. sociale og arbejdsmæssige forhold, samt miljø og kemi), som ifølge Bestseller bl.a. dækker områderne i OECD's Retningslinjer. Bestseller oplyser,

at de interne eksperter også rådgiver om forbedringer samt forbereder fabrikken på en tredjepartsaudit. Fabrikken skal bestå denne tredjepartsaudit, som er baseret på Bestsellers tjekliste.

Ifølge Bestseller foretager de på globalt plan over 1000 audits, og audit-opfølgende fabriksbesøg, af deres ca. 800 tier-1 fabrikker årligt. Eventuelle anmærkninger i audits gradueres efter acceptabelt, mellemrisiko og høj risiko, og al data bliver registreret på interne IT-systemer og danner grundlag for en rangering af leverandørerne, som Bestsellers indkøb bl.a. besluttet ud fra. Hvis fabrikken har anmærkninger af høj risiko, stoppes alle ordrer øjeblikkeligt.

Bestseller har redegjort for, at identifikation af fremtrædende menneskerettighedsrisici løbende blev udført i perioden 2014-2019 i Myanmar og som skrivebordsundersøgelser i Danmark. Bestseller foretog desuden kontinuerligt større risikovurderinger i forhold til aktuelle og potentielle negative indvirkninger på bl.a. menneskerettighederne i landet. Bestsellers seneste større globale risikovurdering blev foretaget i 2018. Næste globale risikovurdering forventes gennemført i 2022.

Risikohåndtering

Ifølge OECD's Retningslinjer bør en virksomhed, hvis den identificerer risici for at bidrage til negative indvirkninger¹², bruge sin indflydelse til at påvirke forretningsrelationen og afbøde eventuelle indvirkninger. En virksomheds mulighed for at påvirke sin leverandør afhænger bl.a. af, hvor mange varer der købes, størrelsen på virksomheden i forhold til leverandøren, om der er andre leverandører mv. Virksomheder kan samarbejde på brancheller multiindustriniveau såvel som med relevante interessenter gennem hele due diligence-processen, selvom de altid forbliver ansvarlige for at sikre, at deres due diligence udføres effektivt¹³. Samarbejde kan eksempelvis søges med henblik på at

¹² OECD Guidelines for Multinational Enterprises (2011), kapitel II, afsnit 10-12, kommentar 19-20

¹³ OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct (2018), s. 19

udveksle viden, øge indflydelse og skalere effektive foranstaltninger.

For så vidt angår de i klagen omtalte tre fabrikker, har Bestseller redegjort for, at deres ordrer fylder hhv. 5 %, 20 % og 25 % af fabrikernes ordrekapacitet. Ifølge Bestseller viste risikovurderingerne mellem 2014 og 2019, at de største risici vedrørte det sociale, herunder arbejdstagerrettigheder og arbejdsforhold generelt. Tilknytning til militæret blev vurderet til at være en lav risiko.

Ifølge Bestseller er det deres erklærede mål at indgå langsigtede stabile samarbejder med fabrikkerne. Bestsellers lokale teams har, foruden deres kontrolfunktion, til opgave at træne og hjælpe fabrikkerne med at leve op til Bestsellers krav. Bestseller har derudover redegjort for og dokumenteret aktiv deltagelse i en række multi-stakeholder initiativer i Myanmar (herunder ACT, hvor Bestseller har en førende rolle, samt SMART TAG og MYPOD) med henblik på at kapacitetsopbygge samarbejdspartnere inden for arbejdstager- og menneskerettigheder, vidensdele og forbedre den generelle indkøbspraksis.

Ovenstående indsats øger ifølge Bestseller deres indflydelse over for leverandører i forhold til at inspirere og implementere ansvarlig virksomhedsadfærd såvel som at hjælpe med at opbygge stærke og modstandsdygtige institutioner (fx fagforeninger og arbejdsmarkedslovgivning) i landet. Samtidig tjener indsatserne også det formål, at de hjælper med løbende at identificere og håndtere risici for negative indvirkninger, altså er de en essentiel del af Bestsellers due diligence.

For så vidt angår den eskalerende Rohingya-krise i landet, har Bestseller over for NCP Danmark dokumenteret multistakeholderdialog i november 2017 mellem virksomheder, NGO'er og fagforeninger om, hvordan de bedst muligt kan reagere

på krisen. Nationale menneskerettighedsinstitutioner bidrog til denne dialog med viden. Resultatet af dialogen var en fælles udtalelse samt en anbefaling til virksomheder om at udføre skærpet due diligence i forhold til militærtilknytning. Bestseller har endvidere inden for den samme tidsperiode dokumenteret dialog med lige-sindede virksomheder med henblik på at øge indflydelsen og presse regeringen til at respektere Rohingya-folkets rettigheder. Som reaktion på den kritiske situation i Myanmar besluttede Bestseller den 18. december 2017 at indstille onboarding af nye leverandører i landet, mens det fortsat var muligt at lægge ordrer hos eksisterende leverandører. Dette blev kommunikeret internt af Bestsellers administrerende direktør til alle direktører og indkøbschefer i Bestsellers datterselskaber. I maj 2019 – få måneder inden offentliggørelsen af IFFMM-rapporten – besluttede Bestseller, ud fra en risikovurdering, at genoptage onboarding af nye fabrikker i landet, dog med skærpede due diligence processer.

4.3 DUE DILIGENCE I MYANMAR FRA 2019 FREM TIL JUNI 2022

FN's Vejledende Principper for Menneskerettigheder og Erhvervsliv (UNGPs) anerkender, at forretningsaktiviteter i konfliktramte og højrisikoområder øger virksomheders risici for at bidrage til konflikt og/eller medvirke til eller facilitere menneskerettighedskrænkelser begået af andre aktører, så som militæret. I komplekse sammenhænge som disse forventes virksomheder at sørge for, at de ikke forværrer situationen. Virksomhedernes vurdering af, hvordan de bør forholde sig i den givne situation, bør blandt andet bygges på rådføring med troværdige, uafhængige og eksterne eksperter, herunder repræsentanter fra regeringer, civilsamfundet, nationale menneskerettigheds-

institutioner og relevante initiativer med deltagelse af mange interessenter¹⁴.

Skærpet due diligence i forhold til militæret

Bestseller har over for NCP Danmark fremlagt, at de fra 2019 fortsat foretog samme due diligence-processer som i perioden 2014-2019, men at de samtidig også igangsatte en skærpet due diligence på baggrund af nye oplysninger om militærets rolle i landet generelt og i Bestsellers branche i særdeleshed.

Mens Bestseller anerkender militærets med tiden øgede magt og kritiske rolle i Myanmar, havde Bestsellers risikoanalyser og -vurderinger ikke givet anledning til bekymring i forhold til potentiel militær tilknytning. I kølvandet på IIFFMM's rapport i 2019 om de tre fabrikkers mulige tilknytning til militæret igangsatte Bestseller dog alligevel en række tiltag. Bestseller har forelagt NCP Danmark dokumentation på bl.a.:

- Bestsellers due diligence på de tre omtalte fabrikker i Myanmar, herunder selvevalueringer, tjek af ejerskab og rutine audits af hhv. Bestsellers egne interne auditører og af tredjepartsauditører.
- Centrale interessenters (herunder NGO'er og virksomheder) kritiske vurdering af IIFFMM-rapportens kvalitet og påstande.
- Mailudveksling med anden ligesindet virksomhed om samme forundring over rapportens konklusioner.
- Bestsellers forgæves forsøg på kontakt til IIFFMM med henblik på at få dokumentation for rapportens påstande om fabrikkerens mulige tilknytning til militæret. Bestseller dokumenterede endvidere også andre lokale og internationale virksomheders forgæves forsøg på samme.

- Bestsellers korrespondance med Udenrigsministeriet, som løbende blev holdt orienteret om Bestsellers risikoanalyser og -vurderinger.
- En advokatundersøgelse fra 2021 vedr. Bestsellers due diligence i Myanmar, som er blevet udarbejdet på Bestsellers foranledning.

I tillæg til ovenstående dokumentation har Bestseller dokumenteret og redegjort for Bestsellers egen fact-finding mission til Myanmar foretaget i december 2019. Her tog medarbejdere fra det danske hovedkontor og kontoret i Shanghai på fact-finding mission til Myanmar sammen med Bestsellers lokale interne auditører for at undersøge situationen omkring militærets tilknytning til Bestsellers branche generelt, og Bestsellers leverandørkæde i særdeleshed. Teamet afholdt møder med centrale interessenter, som Bestseller vurderede, havde ekspertise i menneskerettigheder og militærets tilknytning til erhvervslivet i Myanmar. De udvalgte interessenter kunne samtidig hjælpe med at styrke Bestsellers generelle due diligence procedurer i landet med henblik på at håndtere risici for, at Bestseller kan indgå i samarbejde med militære tilknytninger uden at have kendskab til det. Ifølge de centrale interessenter vedrører de mest fremtrædende risici i Bestsellers branche i Myanmar fortsat arbejdstagerrettigheder og ikke militær tilknytning. Bestseller afholdt endvidere møder med de omtalte tre fabrikker, som benægtede tilknytning til militæret.

Bestseller konkluderede på baggrund af fact-finding missionen, at der ikke var stor risiko for, at de omtalte fabrikker var forbundet med militæret. På baggrund af fact-finding missionen udarbejdede og implementerede Bestseller i løbet af 2019 og 2020 endvidere en skærpet due diligence proces i relation til risiko for militære forbindelser, samt en skærpet menneskeretlig due diligence i Myanmar. Eksempler på dette er:

¹⁴ United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights (2011), princip 7 og 23

- Opdaterede selvevalueringsskemaer.
- Udvikling af egenerklæringer vedr. militær tilknytning, som udrulles på alle leverandørfabrikker i Myanmar.
- Lancering af en "Sourcing Regions of Particular Human Rights Focus" politik, der bl.a. indfører et fuldstændigt forbud mod nogen form for militær tilknytning, som distribueres til alle lokalkontorerne og til alle Bestsellers leverandører.
- Lancering af landespecifik procedure: "Myanmar Due Diligence Procedure & Industrial Zone Observation List", som er baseret på udbyggede risikovurderinger. Denne er kommunikeret til øverste ledelsesniveau i Bestseller.
- Skærpede krav til onboarding af nye fabrikker. En international advokatvirksomhed med lokal repræsentation skal bl.a. undersøge og bekræfte, at der ingen militær tilknytning er i forhold til ejerskab af fabrik såvel som ejerskab af jorden, som fabrikken ligger på. Hvis militær tilknytning påvises, kan fabrikken ikke onboardes.
- Krav om at leverandører skal have tilstrækkelig indflydelse på deres værdikæder samt forpligte sig til at tilslutte sig SMART TAG-initiativet.
- Krav om at al onboarding af nye leverandører og underleverandører skal godkendes af Bestsellers afdeling for ansvarlige indkøb.

På baggrund af dialog med lokale interessenter og de omtalte tre leverandører, identificerede Bestseller mellem 2020 og 2021, at fabrikkerne var beliggende i industrizoner, som potentielt blev forvaltet af militæret. Fabrikkerne i disse zoner betalte muligvis et mindre gebyr (\$200-400 pr. fabrik pr. år) til den militærejede virksomhed,

som stod for affaldshåndtering i området. Bestseller har dokumenteret, at Udenrigsministeriet løbende blev holdt orienteret om dette. Bestseller påpegede samtidig deres positive bidrag til beskæftigelse og udvikling i området og vurderede på baggrund heraf, at det opvejede den risiko – og det ifølge Bestseller ubetydelige beløb – der var for militær tilknytning. Dette var medvirkende til, at Bestseller besluttede at opretholde produktionen i området.

5. NCP DANMARKS VURDERING

NCP Danmark har kompetence til at behandle sager vedr. efterlevelse af OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder jf. § 3 i NCP-loven.

Ifølge OECD's Retningslinjer og UNGPs har virksomheder, der er involveret i forretningsaktiviteter i konfliktramte og højrisikoområder potentiale til at generere indkomst og vækst og fremme lokal udvikling. Samtidig kan der være risici for, at virksomhederne bidrager til eller er forbundet med betydelige negative indvirkninger, herunder alvorlige menneskerettighedskrænkelser¹⁵. Derfor bør virksomheder, der opererer i sådanne kontekster, udføre en skærpet due diligence for at sikre, at de respekterer menneskerettighederne, undgår at bidrage til negative indvirkninger og samtidig bidrager til bæredygtig udvikling¹⁶.

NCP Danmark vurderer, at Bestseller har redegjort for og dokumenteret en grundig og systematisk risikobaseret menneskeretlig due diligence og operationalisering af de internationale retningslinjer for alle tre tidsperioder (før 2014, mellem 2014-2019 og efter 2019). Bestseller har fremsendt en redegørelse for Bestsellers politikker og retningslinjer på menneskerettighedsområdet samt redegjort for og dokumenteret, hvordan politikkerne er implementeret i praksis og løbende justeret. Bestsellers risikovurderinger er baseret på en bred vifte af kilder, herunder egne undersøgelser, tredjepartsaudits, selvevalueringskemaer, samarbejder med leverandører og andre interessenter (inklusiv multistakeholderinitiativer og eksterne eksperter) samt oplysninger fra centrale lokale og internationale interessenter.

For så vidt angår håndteringen af risici, har Bestseller dokumenteret omfattende procedurer og interne opfølgingsproces-

ser, såvel som langvarige samarbejder med leverandører med henblik på kapacitetsopbygning og forbedring af sociale vilkår på fabrikkerne såvel som i landet. Bestseller har endvidere dokumenteret forsøg på at øge sin indflydelse via deltagelse i en række multistakeholderinitiativer.

NCP Danmark bemærker desuden forankringen af ansvarlig virksomhedsadfærd i ledelsen, hvor eksempelvis beslutning om hhv. etablering i Myanmar samt efterfølgende stop for onboarding af nye leverandører blev truffet og kommunikeret internt fra øverste ledelsesniveau.

Bestseller har dokumenteret en due diligence proces, som løbende er blevet justeret i takt med, at risikobilledet ændrede sig og Bestseller opnåede nye oplysninger om situationen i Myanmar. Bestseller har vedholdende undersøgt forholdene med henblik på så godt som muligt at sikre, at Bestseller ikke bidrager til eller er forbundet med negative indvirkninger. Dette er sket samtidig med, at Bestseller har bidraget til indkomstgenerering og arbejdet for en positiv udvikling indenfor industrien i Myanmar.

Baseret på forundersøgelsen vurderer NCP Danmark, at Bestseller har gennemført indgående, systematisk og løbende risikobaseret menneskeretlig due diligence i de gennemgåede tidsperioder. NCP Danmark finder derfor ikke grund til at undersøge klagens forhold nærmere. NCP Danmark har på den baggrund besluttet at afvise klagen.

Ifølge OECD's Retningslinjer bør virksomheder offentligt redegøre for deres arbejde med ansvarlighed, så kunder, samarbejdspartnere og andre interessenter kan holde sig informeret om virksomhedens indsats¹⁷. NCP Danmark bemærker, at Bestseller har kommunikeret åbent om deres aktiviteter i Myanmar i bl.a. Bestsellers bære-

¹⁵ OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas (2016), s. 12

¹⁶ United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights (2011), princip 23

¹⁷ OECD Guidelines for Multinational Enterprises (2011), kapitel III

dygtighedsrapport fra 2021. NCP Danmark vil opfordre Bestseller til at skabe yderligere åbenhed omkring deres due diligence proces, samt fortsætte med at dele deres erfaringer, udfordringer og overvejelser på måder der gør informationen mere tilgængelig.

NCP Danmark er et uafhængigt organ inden for den offentlige forvaltning, og beslutningen om ikke at behandle en klage kan ikke påklages til anden forvaltningsmyndighed.

Særligt om forretningsaktiviteter i Myanmar

NCP Danmark understreger, at afvisningen af klagen ikke er ensbetydende med, at danske virksomheder ukritisk kan have forretningsaktiviteter i Myanmar. Situationen i landet er alvorlig og ustabil med dokumenterede udbredte menneskerettighedskrænkelser. Civilsamfundsorganisationer og fagforeninger er særligt udsatte, og Myanmar's militærjunta har vist, at de tager radikale midler i brug for at bringe kritikere til tavshed¹⁸. Bred og meningsfuld interessentinddragelse i virksomhedernes beslutninger om forretningsaktiviteter i landet er særligt vigtigt, når der er tale om et konfliktramt land¹⁹. Virksomheder med aktiviteter i Myanmar anbefales derfor at følge situationen nøje med henblik på hurtigt at reagere på nye udviklinger og ny information, som kan have indflydelse på virksomhedernes tilstedeværelse i landet i overensstemmelse med forventningerne i OECD's Retningslinjer og UNGPs.

Det er i denne sammenhæng relevant at vurdere, hvorvidt det er muligt at opretholde forretningsaktiviteter på en ansvarlig måde og dermed forsyne arbejdere med fortsat beskæftigelse – eller om fortsat tilstedeværelse i landet medfører større skade på rettighederne for arbejdere såvel som den bredere befolkning og under-

minerer en tilbagevenden til demokrati²⁰. En sådan vurdering bør altid være evidensbaseret og styret af en tidssvarende vurdering af sociale og økonomiske konsekvenser. Beslutter en virksomhed på baggrund af sin skærpede due diligence, at den mest ansvarlige handling vil være afbrydelse af et samarbejde eller lukning af aktiviteter i landet, henleder NCP Danmark opmærksomheden på vigtigheden af at gøre dette på en ansvarlig måde. I et sådan tilfælde er det derfor væsentligt, at virksomheden²¹:

1. Overholder national lovgivning, internationale arbejdsstandarder og vilkårene i eventuelle kollektive overenskomster;
2. Kan forklare og dokumentere sin beslutning over for relevante interessenter;
3. Giver berørte parter, herunder leverandører, arbejdere og de omkringliggende samfund, tilstrækkeligt varsel om afbrydelsen eller afslutningen af forretningsforholdet.

¹⁸ <https://www.industrialunion.org/between-military-violence-union-busting-and-deteriorating-working-conditions-myanmars-factory>

¹⁹ UN Working Group on Business & Human Rights: *Business, human rights and conflict-affected regions: towards heightened action* (2020), s. 11

²⁰ <https://www.ihrb.org/other/businesss-role/staying-or-leaving-myanmar-whats-needed-is-a-human-rights-led-approach>

²¹ OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains in the Garment & Foot-wear Sector, s. 79 og 150